

At flytte de røde brikker frem på brættet

Skrevet af: **Bent Gravesen** | Offentliggjort: 01. november 2009

Hans Mortensen: "Det, Svend mener, er..". Udkommet på Gyldendal ISBN 978-87-02-08131-2. 240 sider, 299 kr.

Der er kommet en velstruktureret bog ud af de ti interviews og mange timers samtale med Svend Auken, som Weekendavisens politiske journalist Hans Mortensen nåede at gennemføre inden Aukens død i august. Bogen giver et stærkt og ærligt indtryk af en politiker, der på én gang stolt over sit partis historiske resultater og til det sidste fyldt med en ukuelig optimisme. Auken lagde til det sidste en imponerende energi i at være med til at forme den fremtid, han godt vidste, at han ikke selv ville være en del af.

Bogen kan og bør derfor læses både som et indblik på Svend Aukens personlige liv og selvforståelse og som en slags politisk testamente. Dele af bogens refleksioner over fortiden og nutiden har karakter af en slags politisk stafet, der afleveres til Socialdemokraterne og partiets formand, Helle Thorning-Schmidt, selv om Auken underligt nok slet ikke omtaler hende i bogen. Netop den manglende omtale af Helle Thorning-Schmidt kan man læse som et vidnesbyrd om en mand, der elskede sit parti så meget og ønskede Helle Thorning-Schmidts lederskab det så godt, at han bevidst ikke har ønsket at bidrage til nogen form for medieomtale af hans forhold til og bedømmelse af Socialdemokraternes statsministerkandidat.

Gennem Svend Aukens skildring af sin barndom og ungdom samles der brikker til en mosaik af Aukens særlige idealistiske socialisme. Det er ikke svært - hverken for Auken selv eller læseren - at se nogle linjer fra Aukens oplevelse af 50'ernes sociale virkelighed og de politiske engagerede forældre med rod i den sociale del af partiet Dansk Samlings nationalromantiske erfaringer fra modstandsbevægelsen under 2. Verdenskrig frem til en idealistisk, men også resultatsøgende, kristen socialdemokrat, der starter sin politiske karriere med modstand mod dansk medlemskab af EF.

Ironisk nok er det heller ikke svært at forestille sig, hvordan Auken blev socialdemokrat af at være på studieophold i det USA, om hvilket Werner Sombart stillede det berømte spørgsmål: Hvorfor har USA aldrig fået et socialdemokratisk parti i europæisk forstand? På dette punkt følger Svend Auken sig ind i en socialdemokratisk tradition, hvor ikke mindst et af Svend Aukens egne forbilleder, den svenske socialdemokrat Olof Palme, også har berettet om, hvordan et studieophold i USA bidrog til hans socialdemokratiske engagement.

Svend Auken afleverer sit politiske testamente til læseren og Socialdemokraterne med en lang række tankevækkende, stærkt personlige - og selektive - beretninger over socialdemokraternes historie og resultater. Han erklærer han sig bl.a. som svoren tilhænger af, at Socialdemokraterne indgår brede og dermed holdbare politiske kompromisser. Han er ikke mindst stolt af, at han selv har indgået så mange brede kompromisser.

Til gengæld erkender han uden forbehold, at socialdemokrater har svært ved at være i opposition. Han forklarer og begrundet det med, at det er en del af den socialdemokratiske kultur at tage og have politisk ansvar. Den kultur har socialdemokraterne udviklet, uanset om det er fagforeningen, kommunalpolitik eller Folketinget. Derfor har den socialdemokratiske folketingsgruppe ifølge Auken aldrig været gearet til, at folketingsgruppen skal være det afgørende. Men det er folketingsgruppen nødvendigvis, når partiet er et oppositionsparti, og derfor egner socialdemokrater sig ikke til

opposition.

En af de mere modige vurderinger fra Aukens side omhandler værdikampen. Opbygningen af det socialdemokratiske velfærdssamfund består ifølge Auken ikke blot i velfærdsinstitutionerne, velfærdsgoderne og det sociale sikkerhedsnet. Socialdemokraterne har også med et udtryk fra bogen flyttet de røde brikker frem på brættet i den velfærdspolitiske værdikamp. De borgerlige har ifølge Auken ligefrem overtaget de socialdemokratiske velfærds værdier og idealer. Derfor er det ikke længere det, som højre og venstre slås om.

Det samme gælder ifølge Auken for SF: "Når man lytter til SF's og Venstres og Dansk Folkepartis tale om det danske velfærdssamfund, så kan det næsten ikke engang opfattes som fraktioner i Socialdemokratiet, så er det Socialdemokratiet. Alt det der med frit valg og udfordring af det offentlige opleves af de fleste mennesker som sådan nogle underlige krøller."

Det er sandt at sige et udsagn med ganske voldsomme politiske implikationer - som Auken dog ikke selv går videre med i bogen. Det ridser, som Auken selv gør opmærksom på, en ny dagsorden op. Forskellen på f.eks. Venstre og Socialdemokraterne er ikke længere velfærd eller ej, men snarere velfærd (S) eller velfærd plus skattelettelser (V).

Selv om Auken på ingen måde siger det direkte, aner man her i kritik af Helle Thorning-Schmidt sidste valgkamp. Her stillede Socialdemokraterne netop op på præcis denne dagsorden - og tabte stort. Hvis Auken havde ret i, at Venstre og Dansk Folkeparti er (blevet) socialdemokrati, når det gælder velfærd, bliver der ikke meget af Foghs hulemand. Valget mellem Socialdemokraterne og Venstre bliver snarere et lystbetonet trosspørgsmål. Tror vælgerne på, at man kan få både velfærd og (liberale) skattelettelser? Hvis det var vilkårene for valgkampen i 2007, var Helle Thorning-Schmidts velfærdsdagsorden ved valget i 2007 ikke just den hjemmebanekamp, som både hun og de socialdemokratiske strateger udnævnte den til, og så var det ikke så sært, at alt for mange fulgte lysten til at få både velfærd og skattelettelser.

Men spørgsmålet er, om Aukens vurdering er rigtig. Jeg tror, at Auken langt hen ad vejen har ret i selve den grundlæggende pointe, men ikke hele ræsonnementet. Socialdemokratiet og centrum-venstre har indtil videre vundet værdikampen om velfærd eller ej. Men det betyder langt fra, at dagsordenen er død og udtømt for centrum-venstre og for kamp med højreblokken.

Den afgørende del af velfærds kampen, der handler om lige adgang til velfærd, om lige livsmuligheder for alle, er langt fra vundet. Hverken som værdikamp eller som praktisk reformkamp. Det samme gælder kampen for en ny velfærd. Når det gælder en fornyelse af velfærdssamfundet, som opfylder moderne menneskers behov for fælles rammer og frie muligheder for alsidig livsudfoldelse, er kampen kun i sin spæde vorden. Det er en kamp, der lægger op til og kræver en nyformulering af hele velfærdsprojektet, nationalt og internationalt.

Sidst men ikke mindst er det et spørgsmål, om frit valg og alle de andre neoliberale omformninger af velfærdssamfundet blot er "underlige krøller". Så længe borgerne ikke oplever en sammenhæng mellem velfærdens kvalitet og ligheden, er det måske relativt ligeglade. Men VK-regeringens stille neoliberale revolutionering af velfærdssystemerne begynder allerede nu at få vital betydning for både velfærdens indhold og den ligelige fordeling af livsmuligheder. Derfor åbner der sig i disse år en kamp mellem liberal velfærd og fælles universel velfærd. Det har Aukens politiske testamente- og statusbog ikke rigtigt øje for.

Svend Auken lægger stor vægt på, at der ikke findes noget socialdemokratisk idealsamfund, hverken i virkeligheden, i teorien eller i de socialdemokratiske programmer. For Svend Auken er den socialdemokratiske socialisme "en rejse uden ende". Alligevel har hans fortælling om udviklingen i

den socialdemokratiske socialisme alligevel et vist præg af endestationsbetragtning. Undervejs kredser Auken bl.a. om spørgsmålet: Hvad gør vi nu, hvor det socialdemokratiske velfærdsprojekt på mange måder er afsluttet?

Hans eget svar er at holde fast i en nyformulering af den gamle socialdemokratiske definition af socialisme fra 1961-programmet, hvor socialismen var frigørelse af mennesket fra al undertrykkelse og alle de bånd, der bindet det. Da Auken selv sammen med Mogens Lykketoft skrev det socialdemokratiske principprogram fra 1992 "Det nye århundrede" var den socialdemokratiske socialisme med Aukens betoning først og fremmest at gøre det lidt bedre og ikke mindst at gøre det i hele verden. Den socialdemokratiske socialisme er i Aukens politiske testamente blevet til et lidt mere lige, retfærdigt og bæredygtigt samfund i en mere retfærdig og socialdemokratisk verden.

I bogen fastholder Auken det ene øjeblik, at det knapt kan tænkes noget mere dansk end det socialdemokratiske, hvorefter han i næste øjeblik gør udbredelsen af det socialdemokratiske velfærdsprojekt til hele verden i en bæredygtig udgave til den nye store socialdemokratiske vision. For Auken selv er der tydeligvis ikke nogen modsætning i dette, hvad der heller ikke behøver at være. Men i Aukens aftapning er det svært at blive klar på, om hans projekt om international udbredelse af de socialdemokratiske værdier og institutioner rummer nye skridt til et grænseoverskridende demokratiserings- og involveringsprojekt, eller om der alene er tale om opbygningen af velfærdsstater af socialdemokratisk tilsnit i stadig flere nationalstatslige demokratier verden over. Det kunne ellers være spændende at høre om fra en socialdemokrat, der hen over livet blev stadig mere internationalt orienteret i begge ordets betydninger: Velorienteret om internationale forhold i ikke mindst Europa og USA og politisk orienteret mod internationale politiske fora, forhandling og løsninger.

Til sidst kan jeg ikke lade være med at nævne Aukens selvkritiske opgør med Socialdemokratiets hastige og nærmest ukritiske udbygning af velfærdsstaten uden at overveje nærmere, hvad man fik for pengene og så der blev skabt optimale strukturelle rammer for en løbende udvikling, effektivisering og kvalitetsforbedring. Det kan centrum-venstre godt skrive sig bag øret, inden vi forhåbentlig får chancen for at overtage velfærdsroret.

Læs bogen og bliv klog på en politisk kæmpes selvforståelse og erfaringer - uden at gøre dig de allerstørste forhåbninger om at finde et klart og prægnant bud fra 'Auken-fløjen' på centrum-venstres aktuelle udfordringer.